

ระวัง !!! อันตรายจากดินสอพอง “ปลอม”

ประเพณีสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งจะมีการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุเพื่อเป็นสิริมงคล หรือการสาดน้ำสงกรานต์ของหนุ่มสาว ดินสอพอง ถือเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่นิยมนำมาเล่นกัน ดินสอพอง หรือ ชื่อในทางวิทยาศาสตร์เรียกว่า “ดินมาร์ล (Marl)” เป็นดินที่มีสารประกอบแคลเซียมคาร์บอเนตเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นดินที่ค่อนข้างร่วน เมื่อบีบน้ำมะนาวซึ่งมีสภาพเป็นกรดลงไปจะทำให้ปฏิกิริยากับแคลเซียมคาร์บอเนตเกิดเป็นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้เกิดเป็นฟองฟูขึ้น ดูเผินๆ มีลักษณะฟองตัว เป็นที่มาของคำว่า “ดินสอพอง” ดินสอพองถูกนำมาใช้ประโยชน์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นนำมาผสมกับน้ำอบเพื่อใช้เป็นแป้งทาตัว ทำให้รู้สึกเย็นสบาย นำมาพอกหน้าเพื่อบำรุงผิวพรรณ หรือแม้แต่ในปัจจุบันดินสอพองได้มีบทบาทสำคัญในภาคเกษตรกรรม โดยถูกนำมาใช้ในการแก้ดินเปรี้ยวเพื่อเพิ่มผลผลิต รวมทั้ง ในกลุ่มอุตสาหกรรมซีเมนต์ เป็นต้น

ประเพณีสงกรานต์ในปัจจุบันได้มีการนำเอาดินสอพองมาผสมสี เพื่อเพิ่มความสวยงาม แต่ในความสวยงามนั้น ก็อาจแฝงไปด้วยอันตราย สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยศูนย์เฝ้าระวังและพิสูจน์สินค้าที่ไม่ปลอดภัยร่วมกับกรมวิทยาศาสตร์บริการ ได้สุ่มเก็บตัวอย่างดินสอพองที่มีการผสมสีมาวิเคราะห์ทดสอบ พบว่าดินสอพองที่สุ่มเก็บมาทดสอบไม่ได้ทำมาจากดินมาร์ล แต่เป็นยิปซัม ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) ซึ่งเป็นสารที่ใช้ในการเพิ่มความแข็งแรงในการผลิตกระดาษ พลาสติก ซีเมนต์ ฯลฯ โดยทั่วไปสารนี้เป็นสารที่มีความเป็นพิษต่ำ อย่างไรก็ตาม หากเข้าตา อาจทำให้เกิดการระคายเคืองและกัดกร่อนตาได้ และถ้ามีการหายใจเข้าไปเป็นระยะเวลานาน จะเกิดการจับตัวกันของละอองฝุ่นของยิปซัม เกิดเป็นพังผืดในปอด ทำให้เกิดโรคปอดเรื้อรังได้ นอกจากนี้ค่าความเป็นกรด-ด่างสูงกว่า ๘.๐ ซึ่งเกินกว่าเกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนดินสอพองแปรรูป (มผช.๔๕๓/๒๕๔๗) กำหนดไว้ (ต้องอยู่ระหว่าง ๕.๐ ถึง ๘.๐) ดังนั้นจากผลการทดสอบที่ได้จึงอาจก่อให้เกิดการระคายเคืองผิวหนังได้ เช่น เกิดผื่น เกิดการแพ้ หรือมีอาการคันที่ผิวหนังได้ และสีเคลือบดินสอพองที่นำมาใช้ เป็นสีสังเคราะห์ต้องห้ามในกลุ่มสารประกอบอะโรมาติกเอมีน ซึ่งมีอันตรายต่อสุขภาพในด้านการก่อให้เกิดมะเร็งทั้งในมนุษย์และสัตว์

ดังนั้น ในประเพณีสงกรานต์ที่กำลังจะมาถึง ควรมีการระมัดระวังในการเลือกซื้อดินสอพอง ควรเลือกซื้อดินสอพองที่มีสีตามธรรมชาติ ไม่มีสีฉูดฉาด บรรจุในภาชนะที่สะอาด มีฉลากภาษาไทยกำกับชัดเจน และการแสดงข้อความในฉลากครบถ้วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการใช้ ส่วนประกอบสำคัญ ชื่อและที่ตั้งผู้ผลิต วันเดือนปีที่ผลิต ปริมาณสุทธิ รวมถึงการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

เนื่องจาก “ดินสอพอง” เป็นดินที่มีสารประกอบแคลเซียมคาร์บอเนตเป็นส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นดินที่ค่อนข้างร่วน หนัก และเนื้อจะหยาบไม่แวววาว ต่างจาก “ยิปซัม” ซึ่งจะมีน้ำหนักเบา และมีความแวววาวของเนื้อมากกว่า

วิธีการทดสอบ หากนำน้ำมะนาวมาหยดลงในดินสอพอง เมื่อหยดด้วยน้ำมะนาว จะทำปฏิกิริยากับแคลเซียมคาร์บอเนตเกิดเป็นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทำให้เกิดเป็นฟองฟูขึ้น ดูเผินๆ จะเห็นดินมีลักษณะฟองตัวต่างจาก “ยิปซัม” ซึ่งเมื่อหยดด้วยน้ำมะนาวจะไม่เกิดปฏิกิริยาฟองฟู